

Debutkoncert program

Kristian Skårhøj

Improvisation for vokale ensembler

Velkommen til en koncert som bliver skabt mens du er tilstede! Det er en koncert som tager udgangspunkt i det instrument som alle har: stemmen og i at skabe et fællesskab omkring det at bruge stemmen sammen. Det er en helt unik koncert, både fordi musikken kun bliver sunget én gang og fordi du er tilstede undervejs!

Improvisation for vokale ensembler

Improvisationsmusik kan have mange udgangspunkter og tage mange former. Fælles for dem er at man i en eller anden grad skaber eller færdiggør musikken på stedet. I denne koncert er der ingen indstuderede eller kendte forlæg. Al musikken bliver komponeret i nuet. Til gengæld er det bundet improvisation på den måde, at vi oftest forholder os til et fælles tempo og fælles tonalitet. Du kommer til at opleve leder-styrede improvisationer: Den musikalske skaber videregiver musikalsk inspiration til ensemblet (såkaldte 'circle songs'). Der vil også være frie improvisationer udført af x-antal sangere fra gruppen som bruger sig selv som musikere og tilføjer hver deres musikalske bidrag til et stykke. Endelig vil der også være solister som ind i mellem vil farve circle songs deres unikke stemmer.

improvisere, (af it. *improvvisare*, af lat. *de* el. *ex improviso* uforudset, overraskende, af *im-* + *pro-* + *videre se*, opfatte), skabe et digt, musikstykke o.l. på stående fod; skabe noget uden forberedelse; handle uforberedt; handle med det tilfældigt forhåndenværende materiale.

Nærvær og tilpasning af energien

Improvisationsmusik sætter nogle helt andre krav til musikerens evner end pre-komponeret musik gør. Som improvisator gælder det ikke om at kunne overføre et nodebillede til toner eller gendanne kendt musik, men derimod om at 'høre inspirationen' og omsætte den til musik. Det betyder at improvisatoren altid må være tilstede i det 'nu' som musikken bliver dannet og er afskåret fra at planlægge og forholde sig til hvad der sker 30 sekunder længere inde i sangen. Det betyder også at improvisatoren må være i stand til at reagere på de impulser der kommer fra den klingende musik og skabe videre derfra. Det skaber en slags intuitiv ledetråd som improvisatoren følger og den kan bedst betegnes med det lidt luftige begreb: energi.

Fællesskabets gudstjeneste

De kompositoriske muligheder i 'improvisation for vokale ensembler' er langt underlegen nedskreven musik, men til gengæld kan den noget andet! Den er fleksibel og kan evaluere hvert eneste 'nu' til at bevæge sig umærkeligt ind i det næste. Skabelsen ridder på en bølge af energi som kan tage mange retninger og som hele tiden ændrer form. Efter min første improvisationskoncert skrev præst Troels Thorndal på sin blog: "*... Jeg sad ihvertfald med en fornemmelse af, at det måske er sådan at gudstjeneste egentlig skal være. En spontan, intuitiv bevægende bevægelse der opstår i øjeblikket.*" Jeg ønsker at mine improvisationskoncerter skal være som en gudstjeneste for intuition og fællesskabet. Jeg er ikke selv religiøs, men forstår 'bøn', 'lovprisning', 'leg' og fællesskab som urprincipper og forsøger at formidle dem gennem musikken.

Den 'aktive' lytter

Så sætter improvisatorisk musik andre krav til tilhøreren? Ja! Ligesom musikeren må være tilstede i nuet, må tilhørerne også være nysgerrige og følge med i den process der foregår på scenen! Processen er en leg mellem inspiration og kunstner, kunstner og musikere og ensemble og publikum. Alle er på den måde med i skabelsen, fordi det ikke bare er frekvenser der bliver skabt i rummet men også en samværsform som binder alle sammen.

Skabes forlæns men forstås baglæns

Michaelangelo havde en teori om, at skulpturen allerede var inde i stenen og det var kunstnerens opgave at se værket og varsomt befri det for den overflødige masse.

I forbindelsen med skabelsen af en circle song er det min kunstneriske overbevisning at skaberens solo undervejs ofte er mere vigtig end selve sangens struktur. Som publikum er det mere interessant at følge skaberens solistiske leg frem til de ostinater han sætter i gang end at høre fire ostinater sat sammen, hvorpå der påklistres en solo. Soloen er den røde tråd i processen og hvert enkelt ostinat bliver en ny legekammerat for soloen at spille bold op ad. Det er også med denne 'solo-centriske' tilgang at Michaelangelos teori bliver aktuel. Skaberens synger sine umiddelbare uencensurerede idéer. Undervejs skæres de til, og til sidst står kernen af idé'en klar i den sang som blev produktet. Kunne man spole tilbage ville man genkende kimen til hver frase før den blev dannet! Men kunstneren står i nuet og arbejder i blinde, kender ikke slutresultatet, og stoler dog på at der viser sig en vej! Med en let omskrivning af Søren Kierkegaards berømte citat kunne man sige at: Stykket skabes forlæns men forstås baglæns!

Circle song

Et improviseret stykke musik fremført af stemmer og baseret på ostinater. En circle song har en 'skaber'/ musikalsk leder som formidler sin inspiration til koret. Circle song begrebet blev skabt af Bobby McFerrin omkring 1996.

Ostinat

En musikalsk frase på typisk 1-4 takter som gentages og skaber en basis for musikken.

Hvorfor fremføre musik der ikke er indøvet på forhånd?

Det er svært at sige noget ultimativt om forskellen på at fremføre indøvet musik og improviseret musik. Begge dele kan være kedeligt og forudsigeligt og begge dele kan være horisontudvidende og opløftende!

Rent kompositorisk har pre-komponeret musik en klar fordel når det drejer sig om mulighed for kompleksitet - især på parametrene harmonisk progression og form/ arrangement. Der er ikke mange muligheder for at variere et stykke ostinat-baseret musik på disse parametre, hvis det samtidig skal gøres i en spændende musikalsk process. Derimod er der gode muligheder for at lave komplekse melodiske og rytmiske forløb. En anden fordel ved at indøve musik før den spilles live er, at man kan opnå en lækker HiFi lyd og at der kan kredses om klang, intonation og udtale indtil det er perfekt. Det er svære for musik skabt i nuet, som altid vil fremstå mere rå og upoleret. Improviseret komposition er til gengæld i en konstant process som får den til at fremstå mere organisk, levende og nærværende!

Indøvet musik har en ret lille sandsynlighed for at gå helt galt, men også en meget lille sandsynlighed for at overgå sig selv. Improviserede kompositioner har en reel sandsynlighed for at falde til jorden - men også en reel sandsynlighed for at overgå sig selv og blive til magiske øjeblikke!

Rigtig god koncert!

Med venlig hilsen
Kristian Skårhøj